

Rapport

Doortrappen

Monitoring en evaluatie 2023

Doortrappen

Monitoring en evaluatie 2023

In opdracht van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Mulier Instituut

Marloes van Gorp

Mark Melman

Janne van der Heijden

Irma Huiberts

Lisanne Balk

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het Mulier Instituut.

© Mulier Instituut

Utrecht, 29 januari 2024

www.mulierinstituut.nl

info@mulierinstituut.nl

Disclaimer

U mag delen uit deze publicatie overnemen op voorwaarde van bronvermelding: auteur(s), de titel van de publicatie en het jaar van uitgave.

Er gelden gebruiksvoorwaarden voor de foto's in deze publicatie. Neem foto's daarom niet over zonder toestemming van het Mulier Instituut.

Over ons

Het Mulier Instituut doet sportonderzoek voor beleid en samenleving. Voor overheden, maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen, sportorganisaties en bedrijven onderzoeken we allerlei thema's op het gebied van sport en sportief bewegen: van de sportdeelname van (groepen) Nederlanders tot de motorische vaardigheden van kinderen, en van diversiteit en inclusie in de sport tot de economische impact van sportevenementen.

Het Mulier Instituut is een onafhankelijke stichting zonder winstoogmerk.

Ons doel is bijdragen aan goed onderbouwd beleid, gericht op de bevordering van sport, sportief bewegen en versterking van de sportsector. Dit doen we op verschillende manieren:

We verzamelen data en monitoren de Nederlandse sportsector en beleidsprogramma's.

We ontwikkelen kennis en onderzoeksmethoden via verkennende en verdiepende studies.

We duiden onderzoeksuitkomsten en vertalen deze naar de beleidspraktijk.

We onderbouwen beleidsbeslissingen met expertise en advies.

We bieden gevraagd en ongevraagd duiding en reflectie in de rol van 'kritische vriend' van de sportsector.

We zetten ons in voor de bevordering van de sportwetenschap.

Inhoudsopgave

Doortrappen

Samenvatting	5
1 Monitor Doortrappen	8
1.1 Inleiding	8
1.2 Doelstelling	9
2 Methode	11
2.1 Monitoring en evaluatie van Doortrappen	11
2.2 Vragenlijst kwartiermakers	12
2.3 Vragenlijst coördinatoren	12
3 Kwartiermakers	14
3.1 Bereik	14
3.2 Adoptie	16
3.3 Implementatie	18
3.4 Borging	19
4 Coördinatoren	21
4.1 Bereik	21
4.2 Adoptie	24
4.3 Implementatie	27
4.4 Borging	32
5 Conclusie & aanbevelingen	35
5.1 Conclusie	35
5.2 Aanbevelingen	36
5.3 Opmerkingen over (vervolg)onderzoek	38
Bronnen	40

Doortrappen: monitoring en evaluatie 2023

Inleiding

Fietsen draagt bij aan de gezondheid van ouderen en houdt hen langer sociaal actief en zelfredzaam. Het landelijke programma Doortrappen heeft als doel om ouderen van 60 jaar en ouder langer en veiliger op de fiets te houden. Doortrappen wordt in gemeenten uitgevoerd door activiteiten te organiseren en voorlichting te geven.

Een gemeentelijke coördinator voert het programma uit in samenwerking met lokale partners. Provinciale kwartiermakers en een landelijk programmabureau ondersteunen de gemeentelijke coördinatoren. In 2023 zijn er 235 gemeenten betrokken bij Doortrappen, ongeveer zeven op de tien Nederlandse gemeenten.

In opdracht van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat voert het Mulier Instituut de monitoring en evaluatie van Doortrappen uit.

Probleemstelling

Deze monitor heeft als doel de voortgang van het programma Doortrappen in kaart te brengen op het gebied van bereik, adoptie, implementatie en borging.

Methode

In het najaar van 2023 hebben we online vragenlijsten uitgezet onder gemeentelijke coördinatoren (n=71, een respons van 57%) en kwartiermakers (n=11, een respons van 85%).

Conclusies en aanbevelingen

Bereik

- Coördinatoren hebben moeite met het bereiken van de doelgroep, met name nieuwe mensen. Een belangrijke belemmering is dat ouderen zichzelf niet herkennen in de doelgroep.
- Coördinatoren kunnen de Doortrappen-klantreis inzetten om inzicht te krijgen in of ze voldoende inzetten op de onbewuste oudere en het proces naar bewustwording. Het betrekken van de doelgroep zou de aansluiting van het programma op deze groep ouderen kunnen verbeteren.
- Gebruikmaken van bestaande netwerken en communicatiemiddelen, zoals buurtsportcoaches en bestaande evenementen, helpt om de doelgroep te bereiken, maar gemeentelijke coördinatoren werken vaak samen met een klein aantal lokale partners. De DoortrappenRadar kan coördinatoren helpen om meer samenwerkingspartners te vinden.

Adoptie

- Na de start zijn draagvlak, samenwerking en ondersteuning vanuit de provincie belangrijk om door te gaan met het programma.
- Doelen van gemeenten die meedoen aan Doortrappen zijn ouderen bewust maken van het onderwerp fietsveiligheid, de gezondheid van ouderen bevorderen, ouderen mobiel houden en ouderen sociaal actief en maatschappelijk betrokken houden. Dit laatste doel geven coördinatoren in de loop van de tijd vaker aan.

Implementatie

- Het merendeel van de coördinatoren is (zeer) tevreden over de ondersteuning van de kwartiermaker in de provincie/regio. Kwartiermakers zijn (zeer) tevreden over ondersteuning van het landelijke programmabureau.
- Coördinatoren en kwartiermakers hebben behoefte aan hulpmiddelen om resultaten van het programma bij te houden.

Borging

- Doortrappen is meestal algemeen opgenomen in het provinciale en gemeentelijke beleid.
- (Ondersteunen bij) het opstellen van concrete beleidsdoelen en een jaaragenda van Doortrappen-activiteiten in de gemeente kan de borging van Doortrappen verbeteren.

Monitor Doortrappen

1.1 Inleiding

Fietsen draagt bij aan de gezondheid van ouderen en houdt hen langer sociaal actief en zelfredzaam. Ouderen fietsen steeds vaker en langere afstanden dan eerder, maar hebben een relatief hoog risico op (ernstige gevolgen van) fietsongevallen vergeleken met jongeren (Schepers, 2020). Bevordering van de fietsveiligheid bij de oudere fietser verdient daarom extra aandacht.

Met het programma Doortrappen wil het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat ouderen van 60 jaar en ouder zo lang mogelijk veilig laten fietsen. Doortrappen zet in op bewustwording van het onderwerp fietsveiligheid bij ouderen, door het thema bespreekbaar te maken bij ouderen. Ook stimuleert het programma ouderen tot aanpassingen aan de fiets of in gedrag.

Binnen het programma Doortrappen worden activiteiten georganiseerd en materialen ontwikkeld die gemeenten en hun lokale partners kunnen inzetten om ouderen veilig op de fiets te houden.

Bij de uitvoering van Doortrappen zijn diverse stakeholders betrokken op macro-, meso- en microniveau (Balk et al., 2020):

- Allereerst zijn er natuurlijk de ouderen die het programma langer veilig wil laten fietsen (micro-niveau).
- Doortrappen wordt lokaal uitgevoerd binnen gemeenten onder leiding van een gemeentelijke coördinator, die de samenwerking zoekt met lokale partners (meso-niveau). Lokale partners zijn partijen die betrokken zijn bij het bereiken van ouderen of bij de uitvoering van activiteiten, zoals buurtsportcoaches, fietsmakers of fysiotherapeuten.
- Coördinatoren krijgen ondersteuning van een kwartiermaker (provinciaal) en het landelijke programmabureau (macro-niveau).

In 2023 zijn er 235 gemeenten geïnteresseerd om te starten, startend of actief met Doortrappen, ongeveer 70 procent van de Nederlandse gemeenten. De invulling van het programma is vrij. Daarom is de lokale uitvoering van Doortrappen divers.

Het Mulier Instituut brengt de uitvoering van het programma op landelijk, regionaal en lokaal niveau in kaart met een monitor- en evaluatieonderzoek. Dit doen we aan de hand van het RE-AIM-model: een model om interventies op het gebied van de volksgezondheid te evalueren (Glasgow et al., 1999).

Het programma Doortrappen is in ontwikkeling en wordt in steeds meer gemeenten uitgezet. Dit rapport bevat een beschrijving van Doortrappen in 2023 op basis van vier indicatoren van het RE-AIM-model, namelijk bereik, adoptie, implementatie en

borging. In het verdiepende onderzoek in 2024 komt ook effectiviteit aan bod, door te kijken naar werkzame elementen.

RE-AIM-model

Het RE-AIM-model biedt een kader om de impact van gezondheidbevorderende interventies te evalueren op basis van vijf dimensies: bereik, effectiviteit, adoptie, implementatie en borging. Het model zegt dat de uitvoering van een effectieve interventie moet voldoen aan de volgende voorwaarden om impact te creëren:

- bereik: de gewenste doelgroep wordt bereikt;
- effectiviteit: 'werkzaamheid' van het programma;
- adoptie: organisaties en partners zijn bereid en in staat het programma uit te voeren ;
- implementatie: de inhoud en uitvoering van het programma stimuleren de doelgroep tot deelname en het programma wordt uitgevoerd zoals bedoeld;
- borging: een programma wordt langdurig uitgevoerd en deelnemers zijn in staat hun beweeggedrag duurzaam te verbeteren.

1.2 Doelstelling

Deze monitor heeft als doel de voortgang van het programma Doortrappen in kaart te brengen op het macro- en het mesoniveau. Deze informatie kan worden gebruikt om het programma door te ontwikkelen.

In dit rapport gaan we in op het bereik van het programma, hoe gemeenten het programma adopteren en samen met lokale partnerorganisaties implementeren (inspanningen, ingezette activiteiten en interventies) en hoe het programma wordt geborgd. De centrale onderzoeksvraag is:

Hoe ontwikkelt het programma Doortrappen zich op het gebied van bereik, adoptie, implementatie en borging?

Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden, bevragen we zowel kwartiermakers als coördinatoren. Bij de kwartiermakers gaan we in op de uitvoering, de samenwerking met landelijke partners en de monitoring en evaluatie. Bij de coördinatoren gaan we in op doelen en activiteiten in de gemeente, samenwerking met lokale partners, bereik van de doelgroep, uitvoering van het programma, ondersteuning en het bijhouden van resultaten.

Leeswijzer

Dit rapport is als volgt ingedeeld: in hoofdstuk 2 beschrijven we de gebruikte methode. In hoofdstuk 3 en 4 bespreken we de resultaten op het niveau van kwartiermakers (macroniveau) en coördinatoren (mesoniveau). In hoofdstuk 5 bespreken we de discussie en conclusie.

Deze rapportage sluit aan bij eerdere publicaties over Doortrappen. In 2020 beschreven we de resultaten van het vooronderzoek (Balk et al., 2020). In 2021 beschreven we tussentijdse resultaten van de monitoring en evaluatie (Balk et al., 2021). In 2022 beschreven we de werkzaamheden en bijbehorende resultaten die in 2021 onderdeel waren van de landelijke monitoring en evaluatie van het programma Doortrappen (Balk et al., 2022).

Methode

Het Mulier Instituut voert een meerjarige monitoring en evaluatie van het programma Doortrappen uit. Als onderdeel hiervan brengen we met vragenlijsten de voortgang van het programma in kaart. In dit hoofdstuk beschrijven we hoe we dat doen.

2.1 Monitoring en evaluatie van Doortrappen

De meerjarige monitoring en evaluatie van Doortrappen bestaat uit verschillende onderdelen (zie [figuur 2.1](#)). Jaarlijks zetten we vragenlijsten uit om op macro- en mesoniveau de voortgang van het programma te monitoren.

In dit rapport beschrijven we de resultaten van de vragenlijsten in 2023. Een vergelijkbaar vragenlijstonderzoek voerden we ook in het najaar van 2020 en 2021 uit (Balk et al., 2021; Balk et al., 2022). Waar mogelijk vergelijken we de resultaten van de huidige vragenlijsten met de eerdere resultaten.

Figuur 2.1
Schematische weergave meerjarige monitoring en evaluatie Doortrappen

Tijd		2023	2024		2025 (optie)	
		Q3/Q4	Q1/Q2	Q3/Q4	Q1/Q2	Q3/Q4
Uitvoer	1	Monitor macro/meso		Monitor macro/meso		Monitor macro/meso
	2a		Focusgroepen meso			
	2b		Interviews meso/micro			
	3			Toolbox ontwikkelen		Toolbox evalueren
Producten	4			Analyse ongevallen		Analyse ongevallen*
		Tussenrapportage		Eindrapportage		Extra rapportage
				Toolbox		Update toolbox

* De analyse van de ontwikkelingen in de aard van ongevallen in 2025 vindt alleen plaats wanneer daarvoor gegevens beschikbaar zijn.

In 2024 voeren we naast deze monitor verschillende verdiepende studies uit. Twee kwalitatieve studies geven meer inzicht in succesfactoren en belemmeringen bij implementatie en borging en in de ervaren werkzame elementen van Doortrappen. Daarnaast voeren we een analyse uit van de aard van eenzijdige fietsongevallen bij ouderen en ontwikkelen we een monitortoolbox.

2.2 Vragenlijst kwartiermakers

In de online vragenlijst voor kwartiermakers stelden we vragen over de uitvoering van het programma Doortrappen in de provincie, de samenwerking met landelijke partners, de monitoring en evaluatie van het programma, en de ondersteuning van het landelijke programmabureau.

Provincies en vervoerregio's kunnen meerdere kwartiermakers hebben (bijvoorbeeld door duobanen). Per provincie of vervoersregio hebben we één kwartiermaker benaderd voor het invullen van de vragenlijst.

We hebben de vragenlijst opgesteld in overleg met het landelijk programmabureau en verspreid via e-mail. De vragenlijst heeft twee weken uitgestaan (van 4 oktober tot 20 oktober 2023). Na één week hebben we een herinnering verzonden naar de kwartiermakers die de vragenlijst nog niet hadden ingevuld.

Elf kwartiermakers van Doortrappen hebben de vragenlijst volledig ingevuld (respons 85%). Tien van de elf zijn aangesteld vanuit een overheidsorganisatie. Eén wordt als zzp'er ingehuurd.

Als we een vraag in eerdere jaren ook uitgevraagd hadden, hebben we de resultaten vergeleken met de monitoring in 2020 (n=13) en 2021 (n=16) voor een globale indruk van veranderingen over de tijd.

Kwartiermakers

Kwartiermakers zijn werkzaam voor een provincie of vervoerregio. Binnen deze regio zijn ze verantwoordelijk voor het ondersteunen van gemeenten bij de lokale uitvoering van het programma Doortrappen. Daarnaast benaderen ze gemeenten die nog niet met het programma Doortrappen van start zijn, maar hier wel voor open staan.

2.3 Vragenlijst coördinatoren

In de online vragenlijst voor gemeentelijke coördinatoren stelden we vragen over de uitvoering van het programma Doortrappen in de gemeente, de samenwerking met lokale partners, het bereiken van de doelgroep, de evaluatie van de uitvoering en de ondersteuning voor het uitvoeren van het programma Doortrappen.

We hebben de vragenlijst opgesteld in overleg met het landelijk programmabureau en via e-mail uitgezet onder gemeentelijke coördinatoren. De vragenlijst heeft drie weken uitgestaan (van 4 oktober tot 26 oktober 2023). Na één en twee weken hebben we een herinnering verzonden naar de coördinatoren die de vragenlijst nog niet hadden ingevuld.

71 coördinatoren hebben de vragenlijst ingevuld (respons van 57%).
48 coördinatoren vulden de vragenlijst volledig in; anderen zijn gestart, maar

hebben de vragenlijst niet afgerond. Hierdoor verschilt het aantal respondenten per vraag.

In de analyses hebben we de resultaten uitgesplitst op basis van startjaar (2021 en eerder: n=33; 2022-2023: n=28; tien coördinatoren wisten het startjaar niet).

Daarnaast hebben we de resultaten uitgesplitst naar aanstelling bij de gemeente (sector verkeer en vervoer: n=13; welzijn/zorg/sociaal: n=9; sport en bewegen: n=17) of niet bij de gemeente (n=16).

Als we een vraag in eerdere jaren ook uitgevraagd hadden, hebben we de resultaten vergeleken met de monitoring in 2020 (n=22) en 2021 (n=38) voor een globale indruk van verandering over de tijd. In de eerdere metingen waren er minder Doortrappen-gemeenten én was de respons lager (respectievelijk ongeveer de helft en ongeveer een derde van de benaderde coördinatoren).

Coördinatoren

Een coördinator van Doortrappen is verantwoordelijk voor de uitvoering van de lokale Doortrappen-activiteiten. De coördinator verkent de lokale context, legt contacten met lokale partners en bepaalt met deze partners welke activiteiten of trainingen ze inzetten.

Kwartiermakers

In dit hoofdstuk beschrijven we de resultaten van de vragenlijsten voor Kwartiermakers. Dit doen we aan de hand van het RE-AIM-model: bereik, adoptie, implementatie en borging.

3.1 Bereik

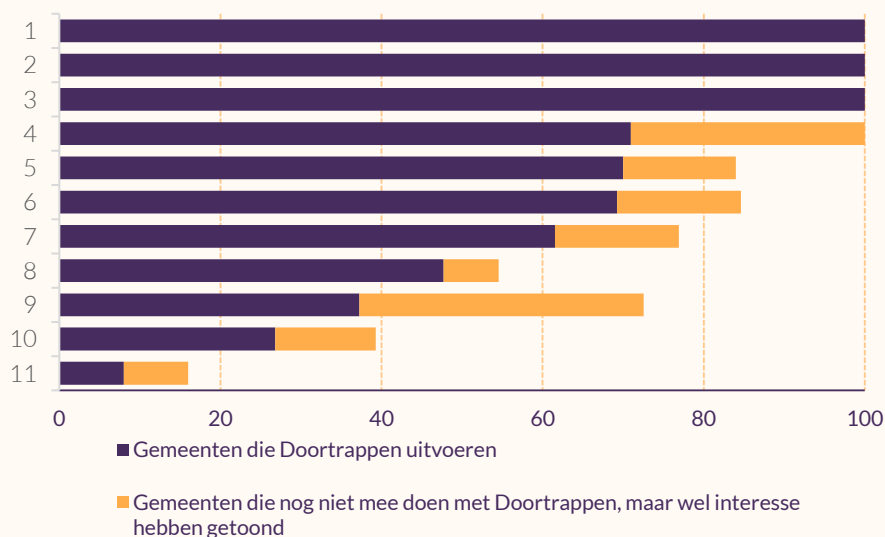
Aantal deelnemende gemeenten verschilt sterk per provincie

Het aandeel van de gemeenten dat binnen een provincie meedoet met het programma Doortrappen verschilt. In drie provincies doen alle gemeenten mee met het programma (100%, zie **figuur 3.1**) In figuur 3.1 is ook per provincie het aantal geïnteresseerde gemeenten te zien.

Figuur 3.1

Percentage deelnemende en geïnteresseerde gemeenten binnen de provincies

(in procenten, meerdere antwoorden mogelijk, n=11)

Bron: Vragenlijst onder kwartiermakers Doortrappen 2023, 2021 & 2020, Mulier Instituut.

Draagvlak en cijfers stimuleren nieuwe gemeenten om Doortrappen in te zetten

Negen van de elf kwartiermakers geven aan dat ze gemeenten direct benaderen om mee te doen met het programma Doortrappen (zie **figuur 3.2**). Acht van de elf doen dit daarnaast ook via regionale bijeenkomsten, die online en offline kunnen zijn. Hiervan vinden de meeste meerdere malen per jaar plaats.

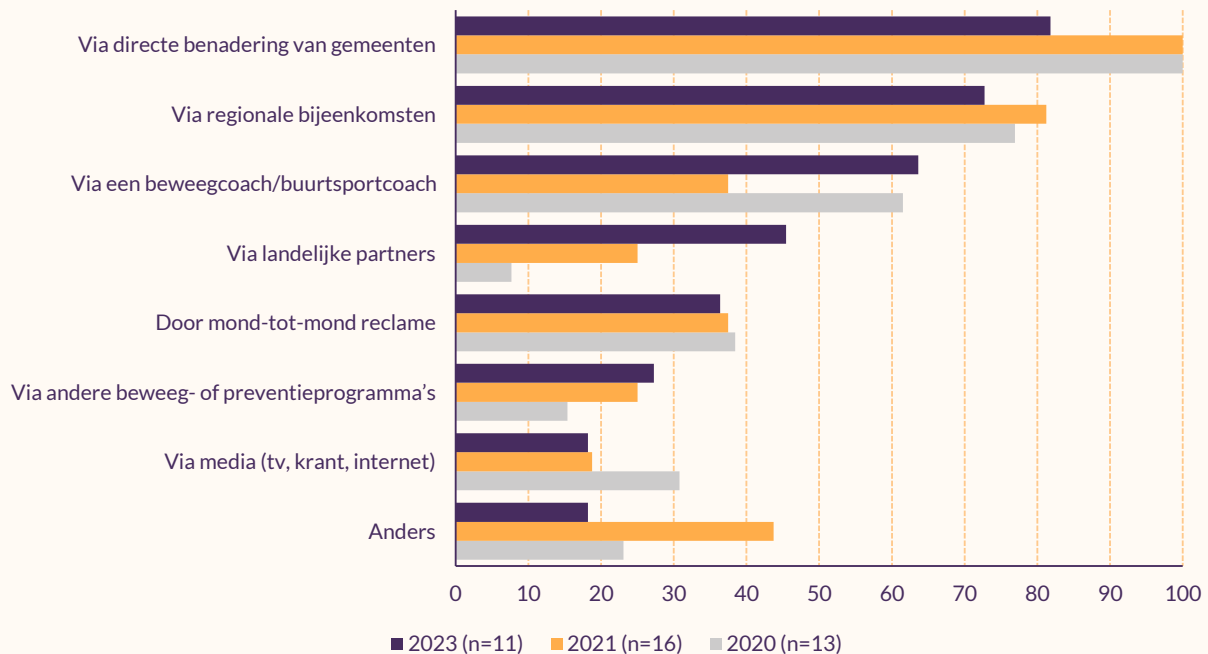
In vijf van de elf provincies proberen kwartiermakers gemeenten te bereiken om mee te doen met Doortrappen via landelijke partners. Dit lijkt toe te nemen over de tijd. Dit zijn partners als de Fietzersbond en de KBO-PCOB.

Bijna alle kwartiermakers proberen op meerdere manieren potentiële gemeenten te bereiken. Gemiddeld gebruiken ze hiervoor vier verschillende manieren.

Figuur 3.2

Manieren waarop kwartiermakers potentiële Doortrappen-gemeenten proberen te bereiken

(in procenten, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Vragenlijst onder kwartiermakers Doortrappen 2023, 2021 & 2020, Mulier Instituut.

Zeven van de elf kwartiermakers geven aan dat er draagvlak is voor implementatie van Doortrappen bij gemeenten die nog niet meedoen (zie **figuur 3.3**). Acht van de elf kwartiermakers geven aan dat er bij de gemeenten (ook) draagvlak is om Doortrappen langdurig uit te voeren.

'Eenmaal gestart zijn de meeste gemeenten enthousiast om meer activiteiten te organiseren.' (Doortrappen-kwartiermaker)

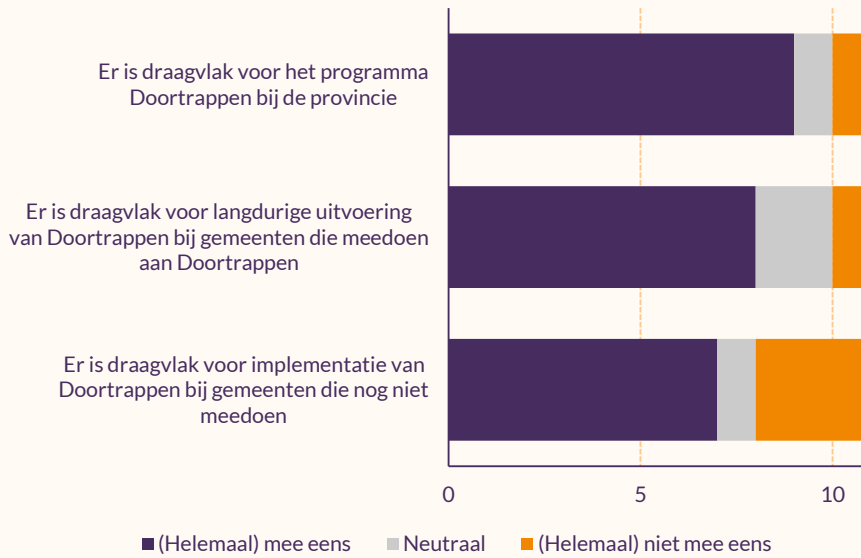
Draagvlak en sterke relaties zijn factoren die meerdere kwartiermakers noemen die bijdragen aan het bereiken van potentiële Doortrappen-gemeenten. Voorbeelden van stakeholders die ze hierbij noemen zijn gemeentelijke ambtenaren en enthousiaste buurtsportcoaches.

Ook inzicht geven in de urgentie van het probleem, bijvoorbeeld door cijfers te laten zien over fietsongelukken bij ouderen in het verkeer, noemen kwartiermakers als factor die bijdraagt aan het bereiken van potentiële Doortrappen-gemeenten.

Figuur 3.3

Draagvlak voor Doortrappen binnen gemeenten en provincies

(in aantallen, n=11)

Bron: Vragenlijst onder kwartiermakers Doortrappen 2023, Mulier Instituut.

Beperkte tijd, capaciteit en verantwoordelijkheid bemoeilijken start en ondersteuning Doortrappen

Tijd en capaciteit zijn de meest genoemde factoren die zowel de start van Doortrappen in nieuwe gemeenten als de ondersteuning in Doortrappen-gemeenten belemmeren.

Als er weinig prioriteit aan het probleem wordt gegeven in de gemeente, is het volgens kwartiermakers lastig om gemeenten over te halen (meer) tijd te besteden aan Doortrappen. Soms kan het programma Doortrappen op het bureau blijven liggen omdat niemand de verantwoordelijkheid ervoor neemt. Zeker als er sprake is van een minder goede integrale samenwerking tussen de domeinen die verantwoordelijk zijn om het op te pakken.

Het bereiken van potentiële Doortrappen-gemeenten wordt volgens de kwartiermakers bemoeilijkt doordat ze niet in contact kunnen komen met de juiste personen binnen de gemeente. Dit komt door gebrek aan tijd en capaciteit, maar ook door wisselingen van contactpersonen binnen de gemeente. Daardoor is soms onduidelijk bij wie de verantwoordelijkheid ligt. Dit wordt versterkt als er een minder goede integrale samenwerking is binnen de gemeente.

3.2 Adoptie

Kwartiermakers tevreden over samenwerking met landelijke partners

In **figuur 3.4** zijn de landelijke partners te zien waarmee vanuit de provincie wordt samengewerkt. De meeste kwartiermakers geven aan dat ze samenwerken met de

Fietsersbond (tien van de elf). Ook werken ze veel samen met Veilig Verkeer Nederland en een Ouderenbond.

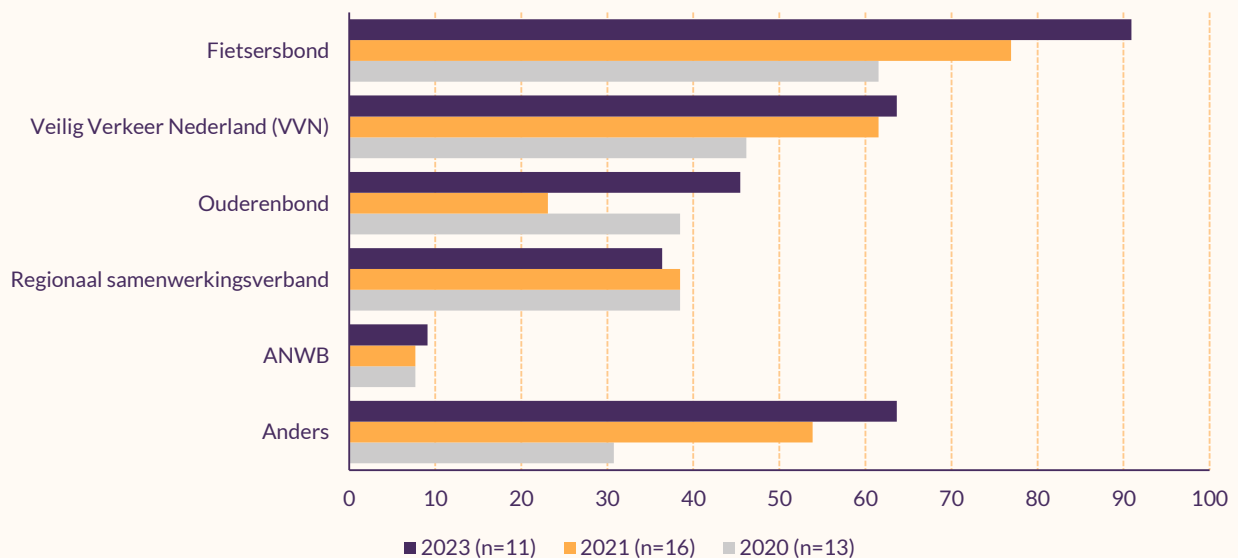
Over het merendeel van de getoonde partners zijn de kwartiermakers (zeer) tevreden. Een kwartiermaker zegt bijvoorbeeld over de samenwerking met de Fietsersbond:

'De Fietsersbond is zeer betrokken en deskundig. Ze helpen om de buurtsportcoach ook deskundig te maken.'

Figuur 3.4

Samenwerking Doortrappen-kwartiermakers met landelijke partners

(in procenten, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Vragenlijst onder kwartiermakers Doortrappen 2023, 2021 & 2020, Mulier Instituut.

Kwartiermakers tevreden over ondersteuning landelijk programmabureau

In **figuur 3.5** is te zien in welke mate kwartiermakers tevreden zijn met verschillende manieren van ondersteuning van het landelijk programmabureau. Over het algemeen zijn ze (zeer) tevreden over de ondersteuning die ze krijgen. Alleen over de kwartaalbijeenkomst is één kwartiermaker ontevreden. De LinkedIn-groep is niet bij alle kwartiermakers bekend.

Negen kwartiermakers vinden dat het landelijk programmabureau Doortrappen zijn ondersteuning richting de kwartiermakers (misschien) kan verbeteren. Het bureau kan volgens hen beter ondersteunen bij de communicatie en met landelijke campagnes om Doortrappen op de kaart te zetten. Ook noemt een kwartiermaker:

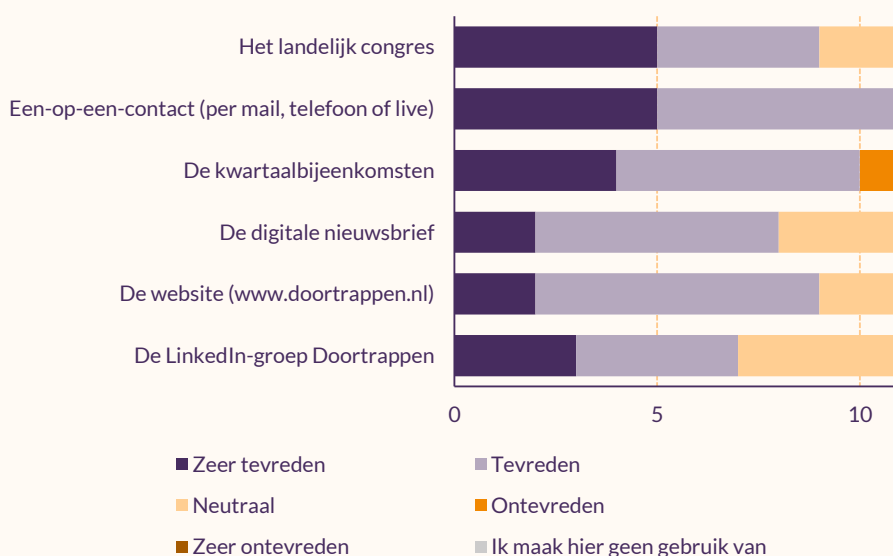
'Door kwartiermakerbijeenkomsten te organiseren. Meedenken in nieuwe mogelijkheden. Gemeenten zijn gevoelig ervoor dat het Ministerie trekker is van Doortrappen.'

Ook het opzetten van een goed inwerkprogramma en het aanbieden van gerichte ondersteuning wordt genoemd. Er is veel informatie en er zijn veel tools die worden aangeboden, maar één van de kwartiermakers geeft aan door de bomen het bos niet meer te zien.

Figuur 3.5

Tevredenheid met ondersteuning vanuit het landelijk programmabureau

(in aantallen, meerdere antwoorden mogelijk, n=11)

Bron: Vragenlijst onder kwartiermakers Doortrappen 2023, Mulier Instituut.

3.3 Implementatie

Meerendeel kwartiermakers houdt resultaten Doortrappen bij

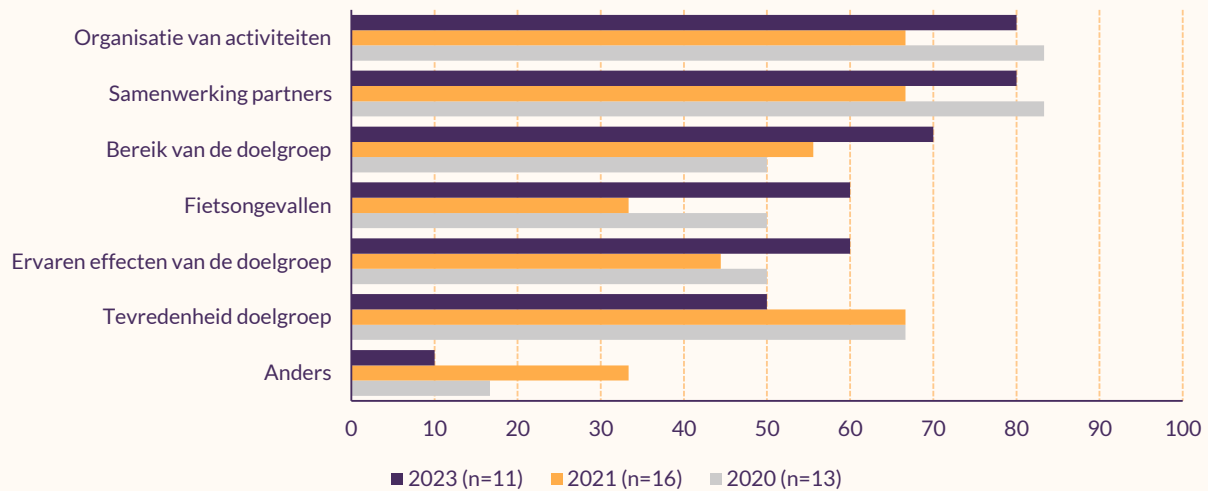
Tien van de elf kwartiermakers houden resultaten bij van het programma Doortrappen (zie **figuur 3.6**). Acht evalueren de samenwerking met partners. Dit doen ze vaak door met hen in gesprek te gaan over de uitvoering van Doortrappen en hun rol daarin.

Ook acht kwartiermakers houden de organisatie van activiteiten bij. Om het bereik, de tevredenheid en de ervaren effecten onder de doelgroep te monitoren kijken kwartiermakers naar het aantal deelnemers per activiteit, nemen ze enquêtes af en houden ze werksessies met de doelgroep.

Figuur 3.6

Bijgehouden resultaten Doortrappen binnen de provincie

(in procenten, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Vragenlijst onder kwartiermakers Doortrappen 2023, 2021 & 2020, Mulier Instituut.

Zeven van de elf kwartiermakers hebben behoefte aan hulpmiddelen om de resultaten van Doortrappen binnen hun provincie bij te houden. Kwartiermakers noemen een algemene vragenlijst als voorbeeld van zo'n hulpmiddel. De doelgroepen die ze noemen zijn de deelnemers, maar ook de gemeenten.

De kwartiermakers geven aan dat ze op deze manier de wensen van de doelgroep beter in kaart kunnen brengen, de samenwerking met de gemeenten kunnen verbeteren en provinciale cijfers met de landelijke cijfers kunnen vergelijken.

Op de vraag waar een hulpmiddel om resultaten bij te houden aan zou moeten voldoen, antwoordt een kwartiermaker:

'Een uniforme methode om te meten zodat we zowel provinciaal als landelijk in beeld krijgen wat werkt en wat niet. Meer gericht op de wensen van deelnemers. Hierdoor krijg je ook de verschillende behoeften in beeld in de steden versus landelijk gebied.'

3.4 Borging

Programma Doortrappen vooral beschreven in provinciaal beleidsveld mobiliteit en verkeersveiligheid

Tien van de elf kwartiermakers geven aan dat het programma Doortrappen beschreven staat in het provinciale beleidsplan. In zeven provincies wordt Doortrappen beschreven in de plannen van meerdere beleidsvelden. Het meest noemen kwartiermakers het beleidsveld mobiliteit en verkeersveiligheid (negen

kwartiermakers). In zes van deze provincies staat Doortrappen ook beschreven binnen het beleidsveld fietsstimulering.

Zes kwartiermakers noemen dat er beleidsdoelen zijn opgesteld voor het programma Doortrappen. Dit zijn doelen als Doortrappen uitbreiden door gemeenten meer activiteiten te laten organiseren, meer ouderen bereiken en leerdoelen voor meer kennis, bewustwording en fysieke bekwaamheid van ervaren fietsers. Kwartiermakers geven aan dat voor het behalen van deze beleidsdoelen budget is begroot.

De uitvoering van het beleid van Doortrappen op provinciaal niveau is in vijf van de elf provincies met een subsidie geregeld. Vier van de elf provincies doen dit met een aanbestedingsprocedure en ook vier provincies voeren het programma Doortrappen zelf uit. Eén provincie meldt dat ze voor de uitvoering van het beleid een externe partij inhuren.

Gemeentelijke subsidie vooral gebruikt voor activiteiten en communicatiemiddelen

Zeven van de elf kwartiermakers geven aan dat gemeenten subsidie of middelen kunnen aanvragen voor de uitvoering van het programma Doortrappen. Bij twee gaat het om periodiek terugkerende subsidies, bij twee om doorlopende (structurele) subsidies, en drie kwartiermakers geven aan dat gemeenten middelen ontvangen via co-financiering, ondersteuning krijgen vanuit de provincie of alle interventies en materialen krijgen.

Financiële ondersteuning wordt in alle gevallen ingezet voor het opzetten van Doortrappen-activiteiten en de productie van communicatiemiddelen. Drie van de zeven kwartiermakers geven aan dat het geld van de subsidie wordt gebruikt om een projectplan op te stellen. Twee gebruiken het om een coördinator of projectleider binnen de gemeente aan te stellen.

Vier provincies geven aan dat gemeenten geen subsidie kunnen aanvragen voor de uitvoering van het programma Doortrappen.

Coördinatoren

In dit hoofdstuk beschrijven we de resultaten van de vragenlijsten voor coördinatoren. Dit doen we aan de hand van het RE-AIM-model: bereik, adoptie, implementatie en borging.

4.1 Bereik

Coördinatoren meestal aangesteld vanuit gemeente

Twee derde (68%) van de respondenten is aangesteld vanuit de gemeente. Van deze coördinatoren is de helft (50%) werkzaam in de sector sport en bewegen. Dit lijkt een afname ten opzichte van de monitor in 2021, toen ongeveer drie kwart van de coördinatoren die bij de gemeente aangesteld waren werkzaam was in deze sector. 38 procent is werkzaam in de sector verkeer en vervoer.

Doortrappen-coördinatoren werken met verschillende gemeentelijke beleidssectoren samen, vooral met het domein sport en bewegen (82%). Ook is er regelmatig samenwerking met het sociaal domein (58%), de sector welzijn en zorg (46%) en de sector verkeer en vervoer (40%). In iets meer dan de helft van de bevraagde gemeenten is er een communicatieadviseur betrokken bij Doortrappen (56%).

Minderheid gemeenten richt zich op inactieve ouderen

De meeste gemeenten richten zich op de doelgroep ouderen van 55 jaar en ouder (55%) en/of 65 jaar en ouder (59%). Een kwart van de coördinatoren geeft aan dat zij zich in het bijzonder richten op inactieve ouderen. Gemeenten die langer bezig zijn met Doortrappen (voor 2022 gestart), lijken zich iets vaker te richten op inactieve ouderen. We zien geen verschillen tussen de sectoren waarin coördinatoren werkzaam zijn die zich richten op deze doelgroep.

Coördinatoren proberen de doelgroep op verschillende manieren te bereiken. Verschillende manieren worden ongeveer even vaak ingezet als in de eerdere monitors. De belangrijkste manieren zijn via sociale media (90%), via een beweegcoach/buurtsportcoach (86%) of via lokale media zoals krant, tv of internet (84%). Ook mond-tot-mondreclame gebruiken ze veel (69%), net als promotie via lokale partners (67%). Vrijwel alle coördinatoren gebruiken drie of meer manieren om de doelgroep te bereiken.

Merendeel coördinatoren bereikt de doelgroep

Meer dan de helft (60%) van de coördinatoren geeft aan de doelgroep (redelijk) goed te bereiken. De belangrijkste factor die bijdraagt aan het bereiken van de doelgroep is gebruik maken van bestaande netwerken die al contact hebben met de doelgroep, zoals buurtsportcoaches (87%). Ook aansluiten bij bestaande activiteiten en evenementen (63%), informatie verspreiden over Doortrappen via lokale

partners (63%) en mond-tot-mondreclame (61%) dragen bij aan het bereiken van de doelgroep.

We vroegen coördinatoren wat het bereiken van de doelgroep lastig maakt. Coördinatoren geven aan dat veel ouderen zichzelf niet herkennen als doelgroep, omdat zij zelf vinden dat ze veilig fietsen en/of dat Doortrappen voor hen (nog) geen waarde heeft. Het programma Doortrappen richt zich bewust ook preventief op ouderen die zich nog onbewust zijn van hun eigen fietsgedrag, maar blijkbaar is het lastig om deze ouderen te bereiken.

Ook een gebrek aan netwerk om informatie over Doortrappen te verspreiden, maakt het bereiken van de doelgroep lastig. Daarnaast merken meerdere coördinatoren op dat zij telkens dezelfde mensen bereiken bij het organiseren van activiteiten, en nieuwe deelnemers uitblijven. Een coördinator geeft aan:

'De doelgroep die we willen bereiken heeft vaak niet door dat ze zelf de doelgroep zijn. Het is van belang om preventief te werken en vroeg te beginnen met bewustwording.'

Merendeel coördinatoren niet bekend met Doortrappen-klantreis

We vroegen de coördinatoren of zij bekend zijn met de verschillende stappen van 'de Doortrappen-klantreis'. Dat is een route naar bewustwording en gedragsverandering, die bestaat uit verschillende stappen waarmee een oudere fietser van 'onbewust in zijn/haar fietsgedrag' naar 'ambassadeur van fietsveiligheid' gaat. Ruim 70 procent van de coördinatoren gaf aan hier niet bekend mee te zijn (71%).

De bekendheid van de klantreis lijkt af te nemen over de jaren. In 2021 gaf ongeveer de helft van de coördinatoren aan niet bekend te zijn met de klantreis en in 2020 was dit een derde. Van de coördinatoren die wel bekend zijn met de Doortrappen-klantreis, zijn de meesten niet aangesteld bij de gemeente.

Brochures en posters meest gebruikte materialen

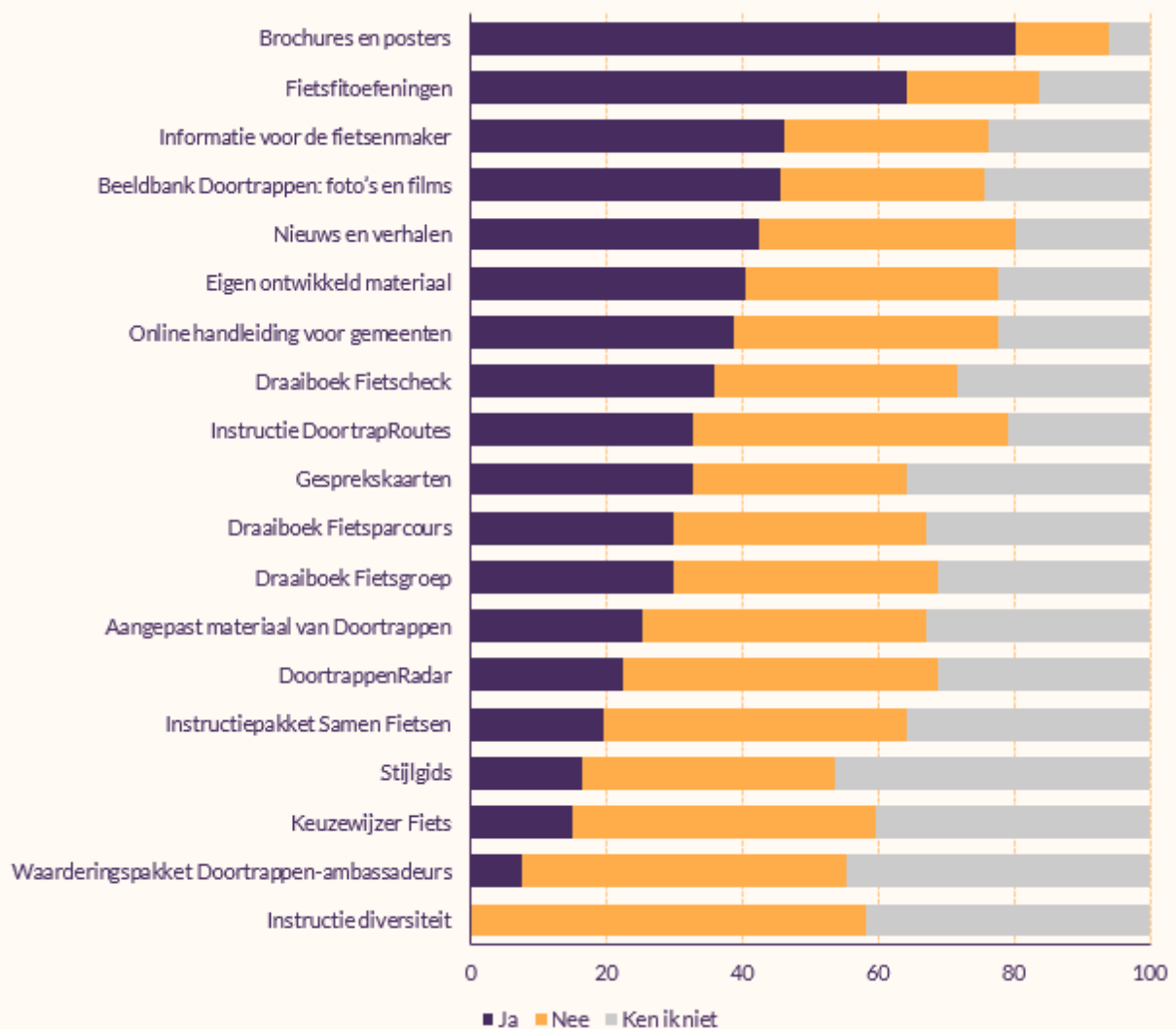
Gemeenten kunnen verschillende materialen gebruiken voor de uitvoering van Doortrappen. Brochures en posters zijn de meest gebruikte materialen (80%), gevolgd door fietsoefeningen (64%), informatie voor de fietsenmaker (46%) en foto's en films uit de beeldbank Doortrappen (45%) ([figuur 4.1](#)).

Ongeveer de helft van de gemeenten is niet bekend met de Doortrappen-stijlgids (46%) en het waarderingsspakket voor Doortrappen-ambassadeurs (45%). De instructie diversiteit gebruikt geen enkele coördinator. Dit instructiedocument heeft als doel inspiratie te geven aan professionals om met diversiteit en inclusie aan de slag te gaan, in het bijzonder met betrekking tot ouderen met een bi-culturele achtergrond. Het waarderingsspakket Doortrappen-ambassadeurs gebruikt slechts

een aantal coördinatoren (7%), net als de Keuzewijzer Fiets (15%), de Stijlgids (16%) en het Instructiepakket Samen Fietsen (19%).

Gemeenten die al langer bezig zijn (startjaar 2021 of eerder) maken vaker gebruik van de stijlgids en DoortrappenRadar dan gemeenten die net zijn gestart (startjaar 2022/2023). Daarnaast zijn zij vaker op de hoogte van de instructie diversiteit dan gemeenten die net gestart zijn. Die maken juist vaker gebruik van nieuws en verhalen dan gemeenten die al langer bezig zijn.

Figuur 4.1
Materialen die gemeenten gebruiken voor Doortrappen
(in procenten, meerdere antwoorden mogelijk, n=67)

Bron: Vragenlijst onder gemeentelijke coördinatoren Doortrappen 2023, Mulier Instituut.

4.2 Adoptie

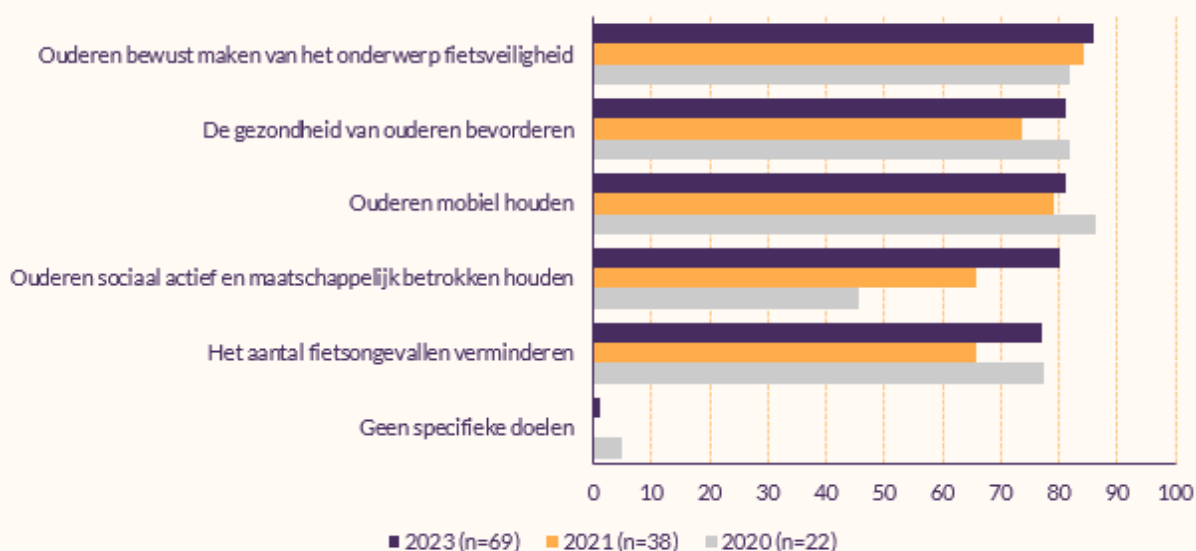
Gemeenten richten zich steeds vaker op het sociaal actief en maatschappelijk betrokken houden van ouderen

Met het programma Doortrappen streven gemeenten verschillende doelen na (figuur 4.2). De meeste gemeenten noemen als doel ouderen bewustmaken van het onderwerp fietsveiligheid (86%). Ook de gezondheid van ouderen bevorderen, ouderen mobiel houden en ouderen sociaal actief en maatschappelijk betrokken houden streven de meeste gemeenten na (respectievelijk 81%, 81% en 80%). Opvallend is dat het sociaal actief en maatschappelijk betrokken houden van ouderen in meer gemeenten een doel lijkt te worden over de tijd.

Figuur 4.2

Doelen die gemeenten nastreven met het programma Doortrappen

(in procenten, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Vragenlijst onder gemeentelijke coördinatoren Doortrappen, 2023, 2021 en 2020, Mulier Instituut.

Draagvlak, samenwerking en ondersteuning belangrijk om te blijven Doortrappen

Op de vraag wat helpt om na de start van het programma door te gaan met Doortrappen, antwoorden veel coördinatoren dat draagvlak en samenwerkingen belangrijk zijn. Draagvlak zowel in de gemeente zelf, bij lokale partners maar ook bij de doelgroep. Samenwerking zoeken ze vooral met lokale partners voor de coördinatie en uitvoering van activiteiten.

Coördinatoren geven daarnaast aan dat financiële ondersteuning (bijvoorbeeld via subsidies) en voldoende capaciteit nodig zijn voor continuering van het programma. Verschillende coördinatoren geven aan momenteel gebrek aan financiële middelen en/of capaciteit te hebben. Ook ondersteuning van en afstemming met de provincie vinden ze belangrijk.

‘Blijvend aandacht geven aan het project en het onder de aandacht brengen bij de doelgroep. Zoveel mogelijk partijen, welzijnsorganisatie en ouderenbond, erbij betrekken.’

Communicatie met de doelgroep en het enthousiasmeren van de doelgroep zijn cruciaal voor een succesvolle uitvoer van het programma. Verschillende coördinatoren geven aan dat regelmatig activiteiten organiseren, en die ook structureel inzetten (en niet stoppen in de winter), helpen bij het enthousiast houden van de doelgroep.

Er wordt ook geopperd om deelnemers zelf verantwoordelijk te maken voor continuering van bijvoorbeeld fietsgroepjes, nadat deze activiteit door de gemeente is opgestart. Diverse coördinatoren geven aan dat het maken van een (jaar)agenda en het opstellen van doelen helpen bij het doorgaan met het programma Doortrappen.

Gemeenten werken samen met verschillende lokale partners

Gemeentelijke coördinatoren kunnen met verschillende lokale partners samenwerken in het kader van Doortrappen. De meeste gemeenten (61%) werken met één tot vijf lokale partners samen. 21 procent werkt samen met vijf tot tien lokale partners en 16 procent met tien tot twintig lokale partners. Gemeenten die al langer bezig zijn met Doortrappen (startjaar 2021 of eerder), werken met meer lokale partners samen dan gemeenten die nog niet zo lang bezig zijn met Doortrappen (startjaar 2022/2023).

figuur 4.3 laat zien met welke lokale partners ze samenwerken. Die lokale partners zijn niet veel veranderd ten opzichte van 2020 en 2021. Veruit de meeste samenwerking wordt gezocht met beweegcoaches/buurtsportcoaches (92%), fietsenmakers en rijwielhandelaren (80%) en de Fietzersbond (58%).

Het is hierbij opvallend dat coördinatoren die zijn aangesteld vanuit de sector verkeer en vervoer, meer samenwerken met lokale partners zoals Veilig Verkeer Nederland, de ANWB en de Fietzersbond. Coördinatoren die zijn aangesteld vanuit de sector sport en bewegen, werken juist meer samen met beweegcoaches/buurtsportcoaches en de lokale fietsclub/fietsvereniging.

In zes op de tien gemeenten wordt in het kader van het programma Doortrappen samengewerkt met andere programma's, zoals programma's voor valpreventie en verkeersveiligheid. Dit lijkt een afname ten opzichte van 2020 en 2021, toen in bijna drie op de vier gemeenten werd samengewerkt met andere programma's. Het lijkt erop dat gemeenten die al langer bezig zijn met Doortrappen, vaker samenwerken met andere programma's dan gemeenten die net gestart zijn.

Coördinatoren tevreden over samenwerking met lokale partners

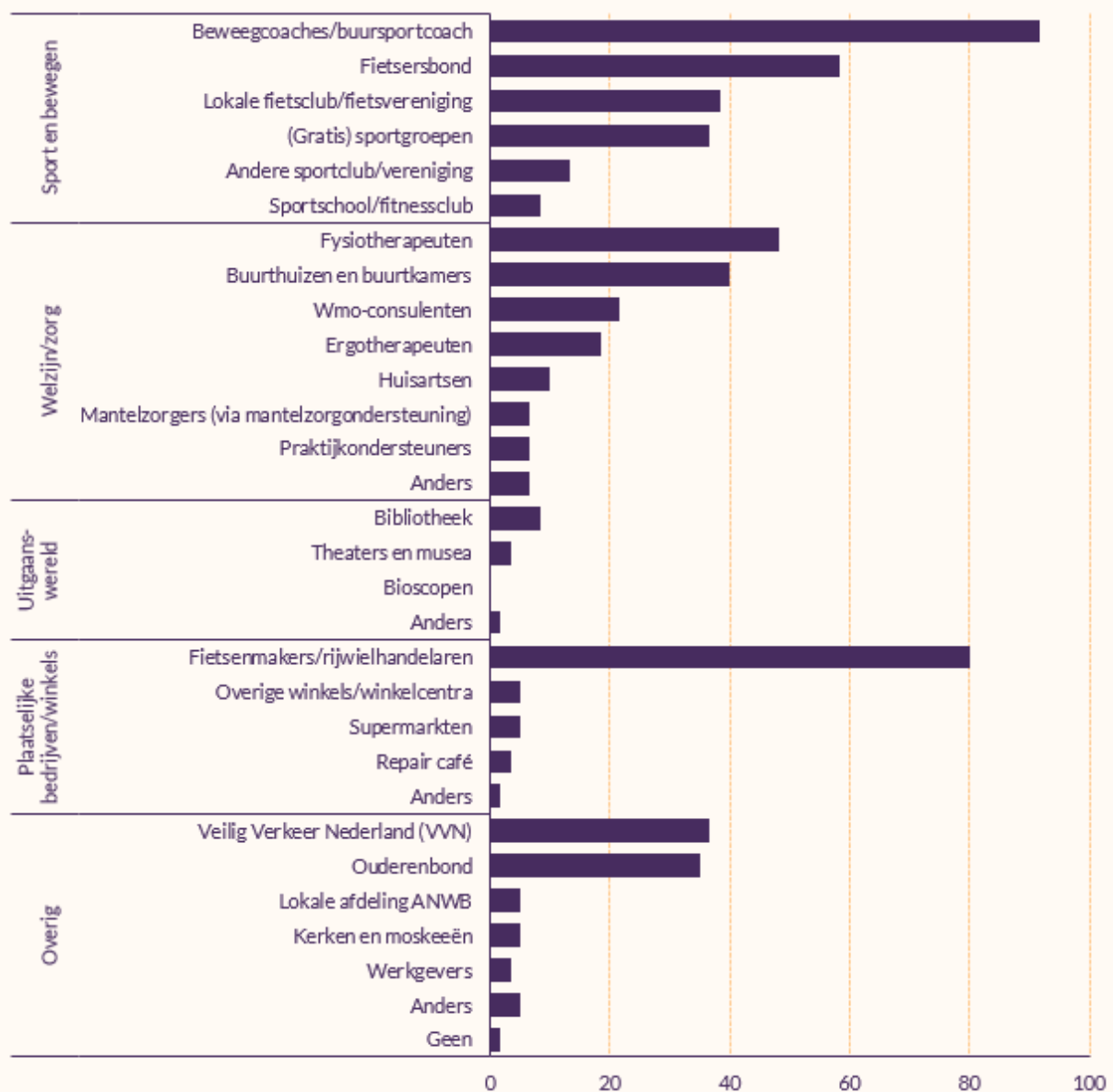
Coördinatoren geven overwegend aan (zeer) tevreden te zijn over de samenwerking met vrijwel alle lokale partners. Coördinatoren vinden over het algemeen dat lokale partners gemotiveerd zijn om Doortrappen-activiteiten uit te voeren (59%). 8 procent is het hier (helemaal) niet mee eens.

Ongeveer de helft van de coördinatoren vindt dat lokale partners goed weten wat Doortrappen inhoudt (49%). Een kwart (28%) vindt dat lokale partners dat niet goed weten. We zien hierin geen verschil tussen gemeenten die net gestart zijn en gemeenten die al langer bezig zijn met Doortrappen.

Figuur 4.3

Samenwerking met lokale partners in het kader van Doortrappen

(in procenten, meerdere antwoorden mogelijk, n=60)

Bron: Vragenlijst onder gemeentelijke coördinatoren Doortrappen 2023, Mulier Instituut.

4.3 Implementatie

Meeste gemeenten hebben al één of meer activiteiten georganiseerd

Het merendeel van de gemeenten (78%) heeft één of meer activiteiten voor Doortrappen georganiseerd ([figuur 4.4](#)). Vooral gemeenten die al langer bezig zijn met Doortrappen, organiseren activiteiten (94% van de gemeenten die in 2021 of eerder zijn gestart vs. 61% van de gemeenten die in 2022 of 2023 zijn gestart).

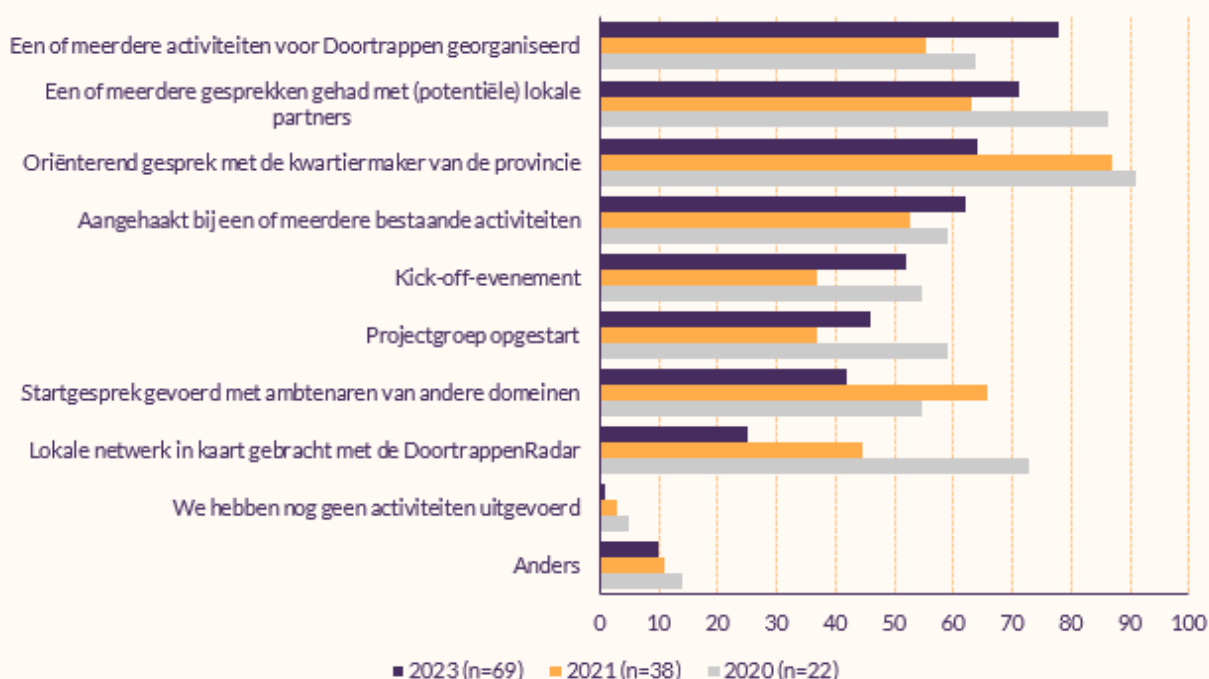
Een oriënterend gesprek met de kwartiermaker van de provincie en een startgesprek met ambtenaren van andere domeinen worden minder genoemd dan in voorgaande jaren. Opvallend is dat in 2020 drie op de vier coördinatoren het lokale netwerk in kaart brachten met de DoortrappenRadar, terwijl dit in 2023 nog maar één op de vier is.

Een oriënterend gesprek met de kwartiermaker van de provincie en het lokale netwerk in kaart brengen met de DoortrappenRadar zijn activiteiten die voornamelijk door startende gemeenten worden gedaan. In de eerdere monitoren waren meer gemeenten nog startende, wat de afname ten opzichte van eerdere jaren zou kunnen verklaren.

Figuur 4.4

Activiteiten die gemeenten hebben uitgevoerd sinds de start van Doortrappen

(in procenten, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Vragenlijst onder gemeentelijke coördinatoren Doortrappen, 2023, 2021 en 2020, Mulier Instituut.

Merendeel gemeenten zet fysiotherapeuten, ergotherapeuten en buurtsportcoaches in

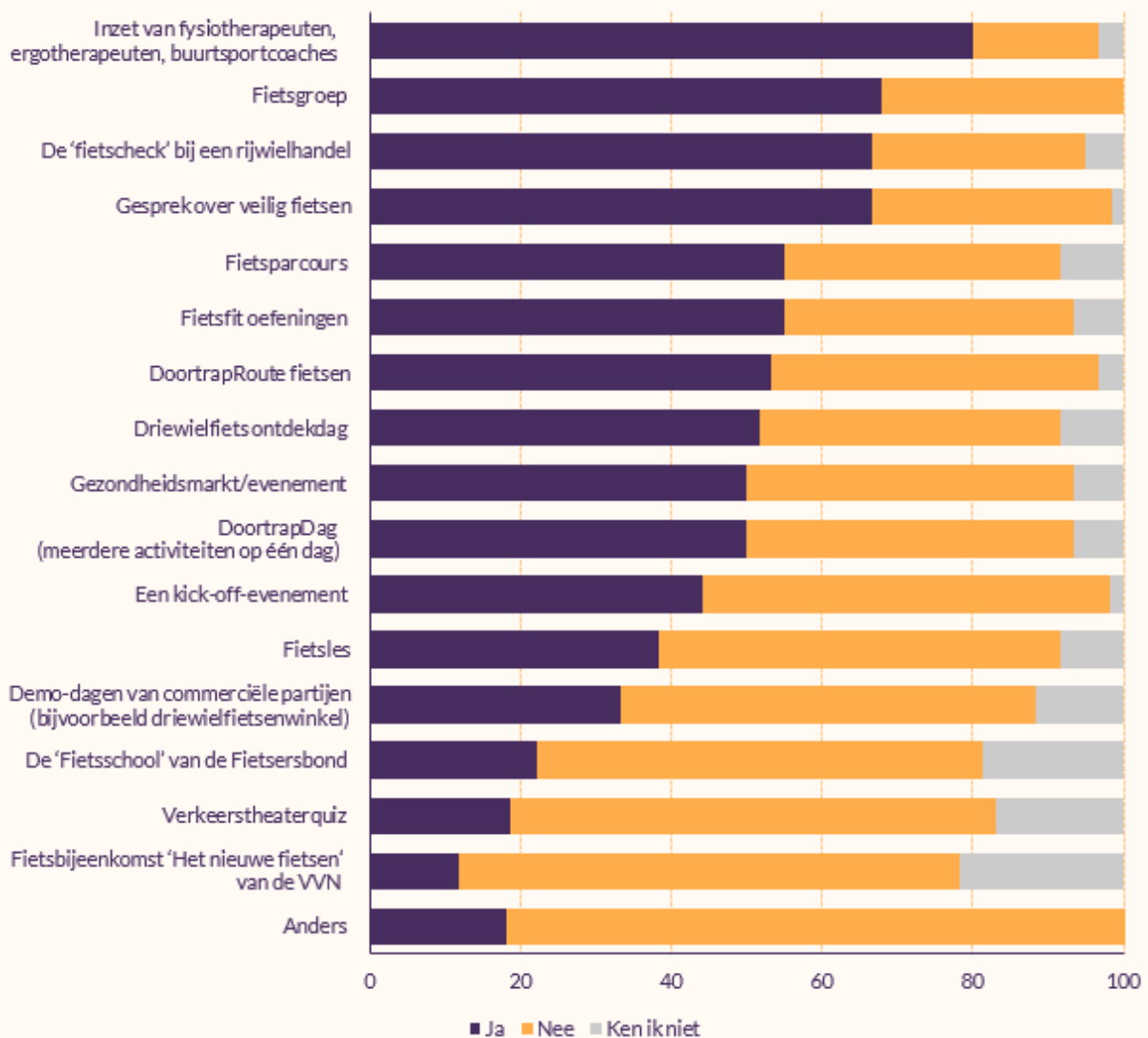
Gemeenten die aangeven een of meerdere activiteiten te hebben uitgevoerd, hebben we gevraagd welke activiteiten zij in de afgelopen twaalf maanden hebben ondernomen (figuur 4.5).

80 procent van de coördinatoren geeft aan fysiotherapeuten, ergotherapeuten of buurtsportcoaches te hebben ingezet. Het is niet bekend of dit een losse activiteit is of dat zij zijn ingezet bij andere activiteiten zoals een fietsgroep. Andere veel uitgevoerde activiteiten zijn een fietsgroep, de 'fietscheck' bij een rijwielhandel en gesprekken over veilig fietsen. De meeste gemeenten hebben vijf of meer verschillende activiteiten uitgevoerd in de afgelopen twaalf maanden.

Figuur 4.5

Activiteiten die in de afgelopen twaalf maanden zijn uitgevoerd door gemeenten

(in procenten, n=43)

Bron: Vragenlijst onder gemeentelijke coördinatoren Doortrappen 2023, Mulier Instituut.

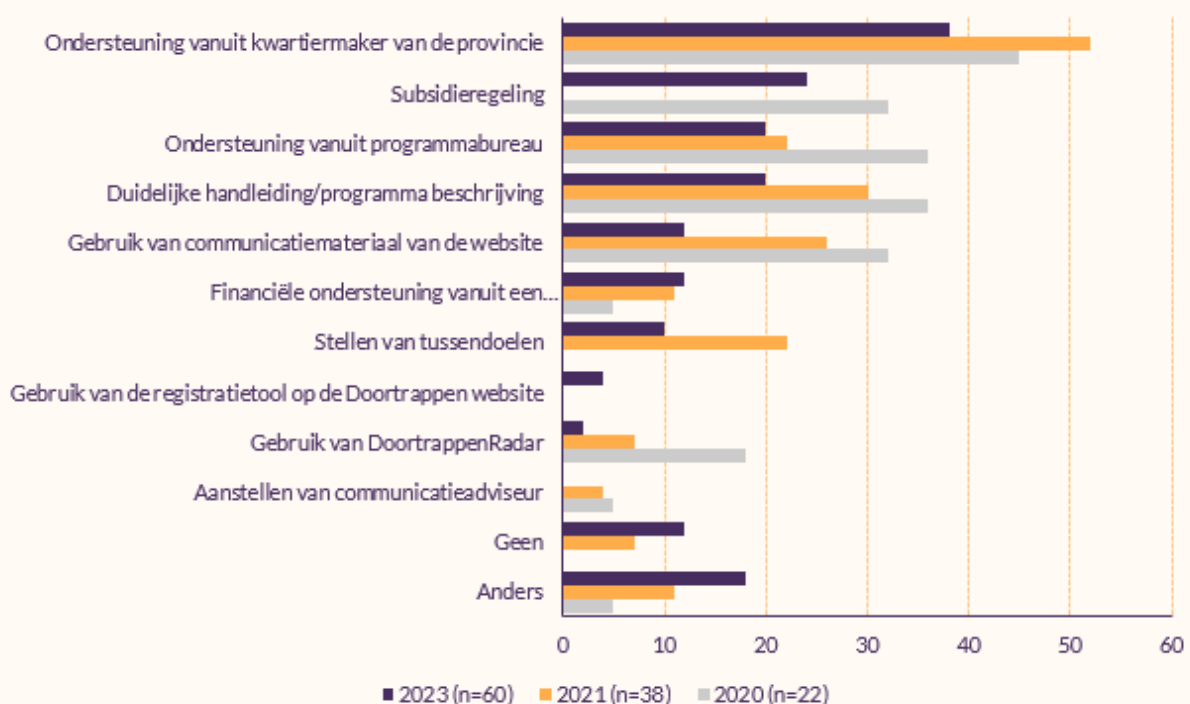
Ondersteuning vanuit kwartiermaker bevordert de uitvoering

Ondersteuning vanuit de kwartiermaker van de provincie ziet 38 procent van de coördinatoren als factor om de uitvoering van het programma te bevorderen (figuur 4.6). Ondersteuning vanuit het programmabureau, een duidelijke handleiding/beschrijving van het programma en gebruik van communicatiemateriaal van de website noemen ze in de loop van de tijd wat minder vaak als bevorderende factor.

Opvallend hierbij is dat de handleiding vooral als bevorderende factor wordt benoemd door gemeenten die nog niet lang bezig zijn met Doortrappen (startjaar 2022/2023), terwijl ondersteuning vanuit het programmabureau vooral wordt benoemd door gemeenten die al langer bezig zijn (startjaar 2021 of eerder).

Eén op de tien coördinatoren geeft aan dat er geen factoren zijn die de uitvoering hebben bevorderd.

Figuur 4.6
Factoren die de uitvoering van Doortrappen hebben bevorderd
(in procenten, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Vragenlijst onder gemeentelijke coördinatoren Doortrappen, 2023, 2021 en 2020, Mulier Instituut.

Moeite met het bereiken van de doelgroep belemmert de uitvoering

Moeite met het bereiken van de doelgroep ziet bijna de helft van de coördinatoren als belemmerende factor voor het uitvoeren van het programma. Ook een beperkt budget noemen coördinatoren als belemmerende factor (16%, vergelijkbaar met

eerdere jaren). Dit is ook een veelgenoemde reden om eventueel te stoppen met Doortrappen (30%, vergelijkbaar met eerdere jaren).

Tijd en budget belangrijk om het programma nog beter uit te voeren

We vroegen de coördinatoren wat zij nodig zouden hebben om het programma Doortrappen nog beter uit te voeren in hun gemeente. Het meest noemen ze tijd en budget voor de organisatie en uitvoering van het programma. Ook benoemen ze diverse vormen van communicatie, zoals het aantrekkelijk uitdragen van de boodschap veilig fietsen, deelnemers enthousiast maken voor activiteiten, een platform voor inschrijvingen of informatiemateriaal over Doortrappen.

Kwart coördinatoren maakt gebruik van registratietool, helft kent tool niet

Met de registratietool op Doortrappen.nl kunnen coördinatoren initiatieven met anderen delen. Hiermee kunnen gemeenten van elkaar leren en goedlopende en eenvoudige activiteiten van elkaar overnemen. Een kwart van de coördinatoren maakt gebruik van de Doortrappen registratietool.

Acht coördinatoren (16%) gebruiken de registratietool om activiteiten te delen die zij in de gemeente hebben uitgevoerd, en acht coördinatoren (gedeeltelijk dezelfde) gebruiken de registratietool om inspiratie op te doen voor Doortrappen-activiteiten. Van de coördinatoren die gebruik maken van de registratietool, is twee derde (zeer) tevreden met de tool.

De helft van de coördinatoren (48%) is niet bekend met de registratietool. Een kwart (26%) is wel bekend met de registratietool, maar maakt er geen gebruik van.

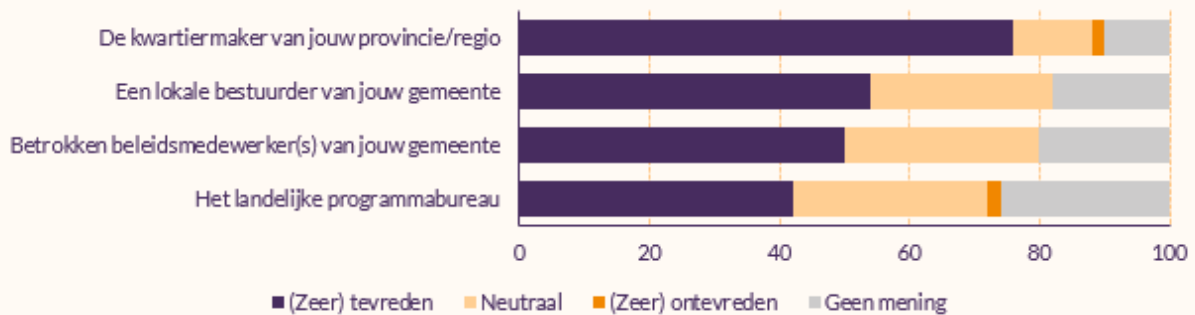
Merendeel coördinatoren is tevreden over ondersteuning van kwartiermaker

Drie kwart (76%) van de coördinatoren is (zeer) tevreden over de ondersteuning van de kwartiermaker in hun provincie/regio (**figuur 4.7**). De tevredenheid lijkt hiermee iets lager dan in de eerdere monitors. Een minderheid van de coördinatoren is (zeer) tevreden over het landelijk programmabureau. Vrijwel geen coördinatoren zijn (zeer) ontevreden over de ondersteuning vanuit diverse partijen.

Figuur 4.7

Tevredenheid van coördinatoren over de ondersteuning in de afgelopen twaalf maanden

(in procenten, meerdere antwoorden mogelijk, n=50)

Bron: Vragenlijst onder gemeentelijke coördinatoren Doortrappen 2023, Mulier Instituut.

Helft van de gemeenten houdt resultaten bij

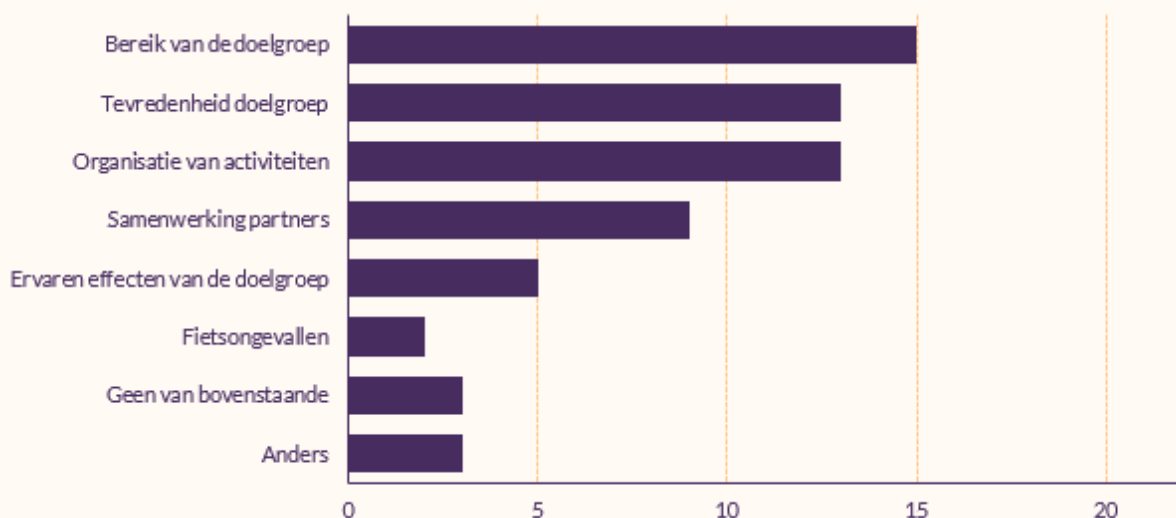
Ongeveer de helft van de gemeenten/uitvoerende organisaties (45%) houdt de resultaten van Doortrappen bij. Dit lijkt te zijn afgenomen ten opzichte van 2021 en 2020. Gemeenten houden vooral resultaten bij over het bereik van de doelgroep, de tevredenheid van de doelgroep en de organisatie van activiteiten (figuur 4.8).

De effecten van Doortrappen, zoals ervaren effecten volgens de doelgroep en fietsongevallen, houden ze het minst vaak bij. Ook houden enkele lokale partners resultaten van Doortrappen bij (in 16% van de gemeenten).

Figuur 4.8

Resultaten bijgehouden door gemeenten

(in aantallen, meerdere antwoorden mogelijk, n=22)

Bron: Vragenlijst onder gemeentelijke coördinatoren Doortrappen 2023, Mulier Instituut.

Ongeveer een derde van de coördinatoren heeft behoefte aan hulpmiddelen om de resultaten bij te houden in de gemeente (31%). Ook heeft één op de tien coördinatoren behoefte aan hulpmiddelen om de resultaten bij te houden bij lokale partners.

Coördinatoren geven aan vooral behoefte te hebben aan een monitoringssysteem waarin ze bijvoorbeeld activiteiten en het aantal deelnemers kunnen bijhouden. Ook noemen zij een tool om het effect van Doortrappen te meten en vragenlijsten voor deelnemers. Een coördinator geeft aan:

'We zouden graag een tool hebben waarbij we heel gemakkelijk het effect van onze activiteiten kunnen monitoren.'

4.4 Borging

Budget voornamelijk gebruikt voor Doortrappen-activiteiten

60 procent van de gemeenten ontvangt momenteel budget voor de uitvoering van het programma Doortrappen. Daarnaast weet ongeveer een kwart van de coördinatoren (28%) niet of de gemeente budget ontvangt. Bij een derde van de gemeenten die budget ontvangen gaat het om een eenmalige subsidie. Een kwart ontvangt terugkerende subsidie(s).

De gemeenten die budget ontvangen, gebruiken dit vrijwel allemaal voor Doortrappen-activiteiten (97%). Daarnaast gebruiken gemeenten het budget voor de productie van communicatiemiddelen (41%), het aanstellen van een coördinator of projectleider (34%) en het opstellen van een projectplan (16%).

Coördinatoren die geen gebruik (meer) maken van subsidies, geven vaak aan dat zij niet goed op de hoogte zijn van de beschikbaarheid van subsidies voor Doortrappen.

Om informatie over Doortrappen te zoeken, maken coördinatoren voornamelijk gebruik van de website Doortrappen.nl (73%) en zoeken zij contact met de kwartiermaker (67%) ([figuur 4.9](#)).

Figuur 4.9

Manieren waarop coördinatoren hebben gezocht naar informatie over Doortrappen

(in procenten, meerdere antwoorden mogelijk, n=50)

Bron: Vragenlijst onder gemeentelijke coördinatoren Doortrappen 2023, Mulier Instituut.

Niet vaak beleidsdoelen opgesteld voor Doortrappen

In een derde van de gemeenten maakt Doortrappen geen onderdeel uit van gemeentelijk beleid. In gemeenten waar dat wél zo is, is dit meestal binnen het beleidsveld mobiliteit/verkeersveiligheid.

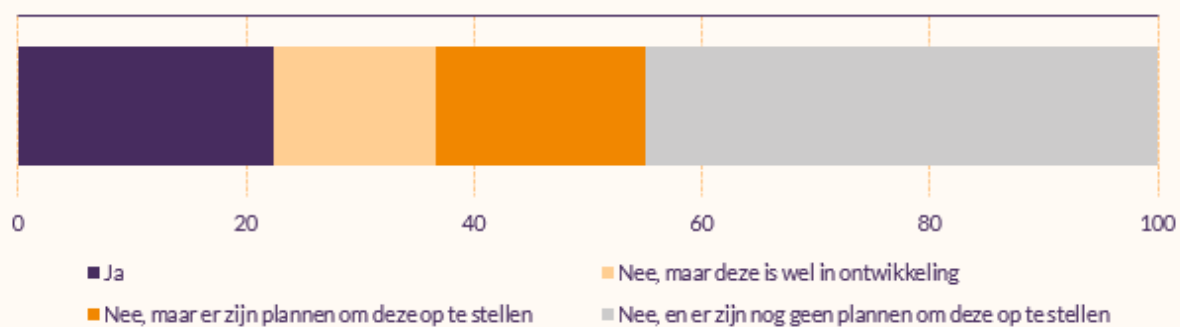
De helft van de coördinatoren die aangeven dat Doortrappen onderdeel uitmaakt van het gemeentelijk beleid, weet niet of hier beleidsdoelen voor zijn opgesteld (48%). Slechts drie coördinatoren geven aan dat Doortrappen niet alleen onderdeel uitmaakt van het gemeentelijk beleid, maar dat hier ook beleidsdoelen voor zijn opgesteld. In twee van deze gemeenten is ook een budget begroot.

In ongeveer de helft van de gemeenten is geen jaarlijkse Doortrappen-agenda en zijn nog geen plannen om deze op te stellen (45%). Eén op de vijf van de gemeenten heeft momenteel al een Doortrappen-agenda. Een derde heeft deze nog niet, maar heeft deze wel in ontwikkeling of heeft plannen om deze op te stellen ([figuur 4.10](#)).

Figuur 4.10

Aanwezigheid van jaarlijkse Doortrappen-agenda in de gemeente

(in procenten , n=49)

Bron: Vragenlijst onder gemeentelijke coördinatoren Doortrappen 2023, Mulier Instituut.

Conclusie & aanbevelingen

In dit onderzoek keken we naar de voortgang van het programma Doortrappen wat betreft bereik van de doelgroep, adoptie door professionals, implementatie en borging. In dit hoofdstuk beschrijven we de belangrijkste conclusies en enkele aanbevelingen voor betrokkenen bij het programma Doortrappen: het landelijk programmabureau, kwartiermakers en coördinatoren.

5.1 Conclusie

Bereik

De meeste kwartiermakers schetsen dat er binnen de provincie en gemeente draagvlak is voor het programma Doortrappen. Ze benaderen potentiële nieuwe Doortrappen-gemeenten vooral direct of via regionale bijeenkomsten. Vergeleken met voorgaande jaren maken kwartiermakers meer gebruik van landelijke partners om nieuwe gemeenten te benaderen.

Kwartiermakers geven aan dat gemeenten die nog niet deelnemen aan het programma, gebrek aan tijd en capaciteit als belemmering zien om ermee aan de slag te gaan. Daarnaast merken kwartiermakers op dat wisselingen binnen de gemeente het soms onduidelijk maken bij wie de verantwoordelijkheid ligt, waardoor implementatie (nog) niet mogelijk is.

Coördinatoren gebruiken bestaande netwerken en verschillende communicatiemiddelen om de doelgroep te bereiken. Over het algemeen geven ze aan dat ze de doelgroep goed bereiken, maar ook dat bij de activiteiten vaak dezelfde deelnemers aanwezig zijn. Nieuwe mensen binnen de doelgroep bereiken lijkt lastig.

Adoptie

Coördinatoren streven meerdere doelen na met het programma Doortrappen. Bijvoorbeeld ouderen bewust maken van het onderwerp fietsveiligheid, de gezondheid van ouderen bevorderen, ouderen mobiel houden en ouderen sociaal actief en maatschappelijk betrokken houden. Dit laatste doel noemen ze meer dan in de monitors van 2020 en 2021. Daarmee lijken coördinatoren zich met Doortrappen op meer thema's te richten, naast het hoofddoel van het programma.

De kwartiermakers werken met verschillende landelijke partners samen, zoals de Fietzersbond en Veilig Verkeer Nederland. De samenwerking met lokale en landelijke partners ervaren de kwartiermakers en coördinatoren als positief. Kwartiermakers zijn ook positief over de ondersteuning van het landelijk programmabureau Doortrappen. De meeste coördinatoren werken met een klein aantal lokale partners samen (één tot vijf), vooral met beweegcoaches/buurtportcoaches, fietsenmakers en rijwielhandelaren.

Volgens coördinatoren zijn na de start draagvlak, samenwerking en ondersteuning vanuit de provincie belangrijk om door te gaan met het programma. Communicatie met de doelgroep en het enthousiasmeren van de doelgroep zijn cruciaal voor een succesvolle uitvoering van het programma volgens coördinatoren.

Implementatie

De kwartiermakers zijn (zeer) tevreden over de ondersteuning van het landelijk programmabureau, maar er is ook ruimte voor verbetering. Zo kan er meer ondersteuning zijn op het gebied van monitoring en evaluatie. Een enkele kwartiermaker mist een goed inwerkprogramma voor nieuwe Doortrappen-gemeenten.

Het merendeel van de coördinatoren is (zeer) tevreden over de ondersteuning van de kwartiermaker in hun provincie/regio. Coördinatoren zien kwartiermakers ook vaak als een factor die de uitvoering van Doortrappen bevordert.

Tijd en budget noemen coördinatoren vaak op de vraag wat zij nodig hebben om het programma beter uit te kunnen voeren.

Ongeveer de helft van de coördinatoren en bijna alle kwartiermakers houden resultaten bij over het programma Doortrappen. Zowel kwartiermakers als coördinatoren houden voornamelijk resultaten bij over samenwerking met (landelijke of lokale) partners, de organisatie van activiteiten en het bereik en de tevredenheid van de doelgroep. Sommige kwartiermakers houden daarnaast ervaren effecten bij de doelgroep en het aantal fietsongevallen bij. De registratietool gebruiken coördinatoren zeer beperkt.

Borging

In het merendeel van de provincies staat Doortrappen beschreven in het provinciaal beleid. Ook bij gemeenten maakt Doortrappen meestal onderdeel uit van het beleid. Zowel op provinciaal als gemeentelijk niveau is dit meestal binnen het beleidsveld mobiliteit en verkeersveiligheid. Slechts een paar gemeenten stellen beleidsdoelen op voor Doortrappen. Zij begroten hier dan ook budget voor.

In ongeveer de helft van de gemeenten is nog geen jaarlijkse Doortrappen-agenda en zijn hier ook geen plannen voor. Gemeenten die langer bezig zijn met Doortrappen, hebben vaker een Doortrappen-agenda.

5.2 Aanbevelingen

Stimuleer bekendheid Doortrappen-klantreis bij coördinatoren

Coördinatoren hebben moeite met het bereiken van de doelgroep, met name nieuwe mensen. Een belangrijke belemmering is dat ouderen zichzelf niet herkennen in de doelgroep. Dit is opvallend, want dit is te verwachten volgens de klantreis die aan de basis ligt van het Doortrappen-programma. De doelgroep begint namelijk als 'onbewust van eigen fietsgedrag'.

Maar de Doortrappen-klantreis is vaak niet bekend bij coördinatoren. Hier meer bekendheid aan geven kan coördinatoren laten stilstaan bij de vraag of ze voldoende inzetten op de onbewuste oudere.

Betrek oudere bij ontwikkeling materialen en activiteiten

Het zou ook kunnen dat de doelgroep zich niet herkent omdat de materialen en activiteiten niet goed aansluiten bij hun behoefte. Door meer (ook onbewuste) ouderen te betrekken die het programma wil bereiken, kan het mogelijk meer op maat gemaakt worden voor de doelgroep.

Ouderen betrekken kan zowel landelijk, bij het ontwerpen van interventies en materialen, als lokaal, bij de verspreiding van informatie en de uitvoering van activiteiten.

Bevorder lokale samenwerking

Coördinatoren geven aan dat de doelgroep van Doortrappen het best te bereiken is door aan te sluiten bij de activiteiten en mensen in je gemeente waar de doelgroep komt. Toch werken de meeste coördinatoren met een klein aantal lokale partners samen, vooral als zij nog niet zo lang bezig zijn met Doortrappen.

De DoortrappenRadar kan helpen om meer samenwerkingspartners te vinden. Dit kunnen zorgverleners zijn, of mensen die sociale activiteiten organiseren. Het kan ook gaan om culturele evenementen of de plek waar ouderen boodschappen doen.

Het gebruik van de DoortrappenRadar lijkt de afgelopen jaren juist wat te zijn afgenomen. Het programmabureau en/of de kwartiermakers van Doortrappen kunnen nagaan of coördinatoren behoefte hebben aan deze tool of dat ze nieuwere coördinatoren op een andere manier kunnen ondersteunen bij het leggen van contacten voor lokale samenwerking.

Optimaliseer de ondersteuning van coördinatoren en kwartiermakers

Kwartiermakers ervaren de ondersteuning vanuit het landelijk programmabureau als positief. Mogelijke punten die ze noemen waar het landelijke programmabureau bij kan ondersteunen, zijn het versterken van bestuurlijk draagvlak en landelijke campagnes om Doortrappen op de kaart te zetten, het opzetten van een inwerkprogramma en het aanbieden van gerichte ondersteuning.

Het aantal coördinatoren dat de ondersteuning vanuit het landelijk programmabureau als bevorderende factor ziet voor de uitvoering van het programma, lijkt af te nemen. Dit sluit aan bij een verandering in de rol van het landelijk programmabureau. De verantwoordelijkheid voor de begeleiding van coördinatoren is meer bij kwartiermakers komen te liggen. De tevredenheid van coördinatoren met kwartiermakers lijkt aan te geven dat deze verandering goed wordt ontvangen. Het blijft belangrijk voor kwartiermakers om goed af te stemmen met coördinatoren, omdat zij aangeven dat dat helpt bij het doorgaan met het programma Doortrappen.

Zoek naar oplossingen voor het gebrek aan tijd en capaciteit

Gebrek aan tijd en capaciteit noemen veel coördinatoren als belemmering voor de uitvoering van het programma. Een oplossing hiervoor is nodig om de uitvoering van het programma goed te borgen.

Doortrappen duidelijker opnemen in gemeentelijk beleid en er budget aan verbinden kan mogelijk helpen. Ook is het mogelijk meer ervaren deelnemers (ambassadeurs) in te zetten door ze er zelf verantwoordelijk voor te maken om een fietsgroep in stand houden, nadat de coördinator de eerste georganiseerd heeft.

Verbeter borging door een jaaragenda en beleidsdoelen op te stellen

Coördinatoren geven aan dat het maken van een Doortrappen-jaaragenda helpt bij het doorgaan met het programma. Toch heeft ongeveer de helft van de gemeenten nog geen jaarlijkse Doortrappen-agenda of plannen om deze op te stellen. Ook hebben weinig gemeenten concrete beleidsdoelen voor Doortrappen.

Het landelijke bureau en de kwartiermakers kunnen ondersteuning bieden bij het opstellen van de agenda en beleidsdoelen om zo blijvende aandacht voor het programma te stimuleren.

Ontwikkel een monitoringstool voor coördinatoren en kwartiermakers

Coördinatoren hebben vooral behoefte aan een monitoringssysteem waarin zij bijvoorbeeld de activiteiten en het aantal deelnemers kunnen bijhouden. Ook hebben ze behoefte aan een tool om het effect van Doortrappen te meten.

Een landelijke methode om verschillende resultaten bij te houden kan helpen om monitoring voor kwartiermakers makkelijker te maken, en kan vergelijking tussen provincies mogelijk maken. Hiervoor stellen kwartiermakers een gestandaardiseerde vragenlijst voor.

5.3 Opmerkingen over (vervolg)onderzoek

De respons van coördinatoren was bij deze monitor hoger dan eerdere jaren. Een hogere respons vergroot de representativiteit van de resultaten en de mogelijkheid om vergelijkingen over de tijd te maken. De vergelijking met eerdere jaren in dit rapport werd beperkt door de lagere respons en het lagere aantal deelnemers van eerdere jaren. Een grotere steekproef geeft daarnaast de mogelijkheid om meer deelgroepen te bekijken. Als we de aangestelde Doortrappen-coördinatoren goed in kaart hebben, kunnen we meer coördinatoren uitnodigen.

De diversiteit in de uitvoering van Doortrappen maakt sommige resultaten lastig te duiden. Meer inzicht in de uitvoering van de rollen van coördinator en kwartiermaker en de inzet van budget kan hierbij helpen en de volgende monitor verbeteren. De kwalitatieve studies die we in 2024 uitvoeren, kunnen hieraan bijdragen.

Bronnen

Balk, L., Van Lindert, C., & Collard, D. C. M. (2020). *Doortrappen. Eindrapport vooronderzoek*. Mulier Instituut.

Balk, L., Dellas, V., Gutter, K., Collard, D. C. M., & Van Lindert, C. (2021). *Doortrappen: tussenrapportage monitoring en evaluatie fase 2*. Mulier Instituut.

Balk, L., Dellas, V., Folkersma, F., Van Suijlekom, A., Van Lindert, C., & Collard, D. C. M. (2022). *Doortrappen: eindrapportage monitoring en evaluatie*. Mulier Instituut.

Glasgow, R. E., Vogt, T. M., & Boles, S. M. (1999). Evaluating the public health impact of health promotion interventions: the RE-AIM framework. *American journal of public health*, 89(9), 1322-1327.

Schepers, J. P., Weijermars, W. A. M., Boele, M. J., Dijkstra, A., & Bos, N. M. (2020). *Oudere fietsers. Ongevallen met oudere fietsers en factoren die daarbij een rol spelen*. SWOV.

A large, thick, orange abstract line that starts from the top left, loops around, and extends towards the bottom right, serving as a decorative background element.

Marloes van Gorp
m.vangorp@mulierinstituut.nl

Mark Melman
m.melman@mulierinstituut.nl

Janne van der Heijden
j.vanderheijden@mulierinstituut.nl

Irma Huiberts
i.huiberts@mulierinstituut.nl

Lisanne Balk
l.balk@mulierinstituut.nl